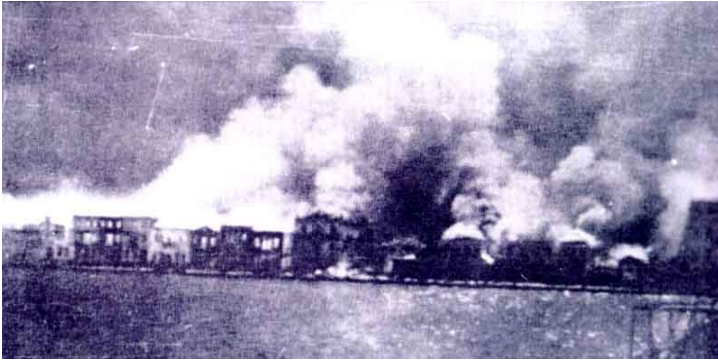

Κραυγή τῆς καιομένης Σμύρνης

Τοῦ Γρηγορίου Φ. Κωσταρά, καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀσφαλῶς ἡ Σμύρνη εἶχε γνωρίσει μεγάλες περιόδους εἰρήνης καί ἀκμῆς, ἀρχόντισσα ἀληθινή καί κοσμοῦπολις· ἡ ἀνθηση ἦταν πνευματική, οἰκονομική, κοινωνική, θρησκευτική, καλλιτεχνική, ἐπιστημονική, ἀκόμα καί ἀθλητική, ἀφοῦ ἀθλητικά σωματεῖα ὅπως ὁ «Ἀπόλλων» καί κυρίως ὁ «Πανιώνιος» ἰδρύθηκαν πρὶν καν ἰδρυθοῦν ἀντίστοιχα στὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ

ἀναγέρθηκαν στάδια μεγαλοπρεπέστατα ὄχι μόνον, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ λόφου τῆς Σμύρνης ἀλλὰ καί στίς Σάρδεις, τῆ Μαγνησία γιά νά μὴ θυμίσω τὸ στάδιο τῆς Λαοδικείας χωρητικότητας 100 χιλιάδων θεατῶν! Ἡ Σμύρνη, πρὸς τούτοις, δοκίμασε ὑπέροχες ἐπίσης στιγμές μεγαλείου, δόξας καί πατριωτικῆς μέθης. Δύο μόνον δείγματα:

25 Ἰουλίου 1833 φθάνει στὴ Σμύρνη ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου «Μαδαγασκάρη» ὁ νεαρός Βασιλεὺς Ὅθων ἐκκλησιάζεται στὴν Ἁγία Φωτεινὴ καί ὕστερα ἐπισκέπτεται τὴν «Εὐαγγελικὴ Σχολή» -τὰ πλήθη παραληροῦν ἀπὸ ἀκράτητον ἐνθουσιασμό καί συγκίνηση, ἀκόμη καί ὁ φλεγματικός Ἄγγλος πλοίαρχος δακρύζει, οἱ ἐλπίδες τοῦ Ἔθνους ἀναπτερώνονται καί πυρακτώνονται...

1η Μαΐου 1919 μετὰ τὴ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν τὸ «Σφενδόνη» ἀποβιβάζει τοὺς πρῶτους πεζοναῦτες. Ὑποστέλλουν τὴν ἡμισέληνο καί ὑψώνουν τὴν Γαλανόλευκο. Ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος κλαίων ἀπὸ χαρὰν λέγει πρὸς τοὺς δημογέροντας:

«Αἱ μεγάλοι τοῦ Γένους ἐλπίδες, ὁ ἀκοίμητος καί σφοδρὸς, ὁ καιὼν καὶ φλογίζων τὰ σπλάχνα μᾶς πόθος πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος γίνεται πραγματικότης καὶ ἀποτελοῦμεν ἤδη τμήμα τῆς ἠνωμένης, τῆς ἐνδόξου, τῆς ἀθανάτου μεγάλης Πατρίδος μας». Ἡ Σμύρνη ἐλευθερώνεται ὕστερα ἀπὸ 517 ἔτη δουλείας ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ταμερλάνου! Ὅταν τὴν ἐπομένη ἡμέρα, 2 Μαΐου 1919, τὰ πολεμικά μας θὰ ἀποβιβάσουν τοὺς στρατιῶτες καί ὁ Δεσπότης θὰ γονατίσει μὲ δάκρυα στὰ μάτια, γιά νά εὐλογήσει καί νά φιλήσει τὴ σημαία τοῦ Συντάγματος, ἐνῶ τὰ πλήθη γονατισμένα ψάλλουν τὸ «Τὴ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τὰ νικητήρια...», οἱ πέτρες ραγίζουν καί ὁ Σμυρνιὸς ποιητὴς Μιχαὴλ Ἀργυροπουλος ἀγάλλεται:

«Κι ἄς ἔλθει ἡ ὁμορφότερη κεράστα
ἡ ἀγνή παρθένα
ποῦ τὴ λένε Ἐλευθεριά
νά μᾶς κεράσει τὸ παλιὸ ποτὸ τοῦ Εἰκοσιένα
πούχει μπαρούτινη εὐωδιά»!

Κι ὁ μέγας ἐθνικός μας ποιητὴς ὁ Κ. Παλαμᾶς ἀνακρούει τὸ δικὸ του παιάνα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὴν αἰώνια πόλη τῆς Παλλάδος:

«Χτυπήστε Ὀμήρων ἰωνικές οἱ λύρες
Σμύρνη ξανά, γεννήτριες εἶν' οἱ μοῖρες»!

Ἄλλὰ τὸ ὁμορφο ἐθνικὸ ὄνειρο ἀπὸ δικά μας λάθη καί πάθη, θανατηφόρα σὺνεργα στὰ χέρια τῶν δῆθεν συμμάχων μας, κράτησε τρία χρόνια καί τρεῖς μῆνες, ὅσον καί ἡ λάμψη τῆς λόγχης τοῦ στρατοῦ μας στὰ πολυκερὰ μέτωπα τῶν μαχῶν. Καί ἔπειτα; Ἐπειτα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1922 ἦρθε ἐπάνω στὰ φτερά μίας μαινόμενης καταιγίδας ἡ ὀλέθρια συμφορὰ:

Τό μέτωπο έπεσε!

Τό φρικώδες άγγελμα διαδίδεται ώς άστραπή· οί καμπάνες χτυπούν σπαραχτικά, τό Γένος μās άνεβαινει τό Γολγοθά του· οί λεηλασίες και οί σφαγές αρχίζουν· ό Μητροπολίτης Χρυσόστομος άρνούμενος νά άποχωρισθει τοϋ ποιμνίου του κεραυνώνεται πρῶτος και δέν θέλει νά επιζήσει τής καταστροφής: άπορρίπτει τήν πρόταση τοϋ Γάλλου προξένου Γκραγιέ νά μεταφερθει άσφαλής στο γαλλικό Προξενείο. Άπάγεται άπό Τούρκους στρατιώτες και προσάγεται πρό τοϋ αίμοβόρου στρατηγοϋ Νουρεντίν Πασά. «Ό Δεσπότης -γράφει στο βιβλίο του "Η μάστιγα τής Άσίας" ό παρών στά γεγονότα πρόξενος τών Ηνωμένων Πολιτειών Τζώρτζ Χόρτον- ήταν κάτωχρος, ή σκιά τοϋ έγγίζοντος θανάτου ήπλοϋτο επί τοϋ προσώπου του. Όλίγου έξ ὄσων άναγνώσουν τās γραμμās αϋτās, θά έννοήσουν τήν σημασία τοϋ φαινομένου τούτου... Δέ μοϋ ώμίλησε περί τοϋ κινδύνου, τόν όποϊον ό 'ιδιος διέτρεχεν, αλλά μέ παρακάλεσε νά πράξω πᾶν τό δυνατό πρός σωτηρίαν τών κατοίκων τής Σμύρνης». «Ό Χρυσόστομος -γράφει ό Ρενέ Πυῶ στο βιβλίο τοϋ "Ό θάνατος τής Σμύρνης"- παραδόθηκε άπό τόν Νουρεντίν στον μανιασμένο ὄχλο. Τότε τοϋ φόρεσαν άσπρη μπλούζα, τοϋ ξερίζωσαν τά γένια, τόν μαχαίρωσαν, διαμέλισαν και έσυραν τό σῶμα τοϋ μέχρι τήν τουρκική συνοικία και τόν πέταξαν στα σκυλιά». Οϋτε μία στιγμή ό Δεσπότης δέν άπώλεσε τήν καρτερικότητά του αλλά κατά τή διάρκεια τών βασανιστηρίων τοϋ ψιθύριζε: «Κύριε, Κύριε έλέησον με!» Έως ὄτου ή κτηνώδης βαρβαρότης διεμέρισε τά μέλη του. Τό έθνος μέ τό στόμα τοϋ Ποιητή Παλαμά γονατίζει μπροστά στην άπίστευτη τραγωδία:

«...και τών Έλλήνων οί χοροί και τών πιστῶν τά πλήθη

Σοϋ προσκυνούνε, άμωμε, τή θεία δοκιμασία
και τό μεταλαβαίνουμε τό αίμα πού έχυθη»!

Άλλά τό αίμα τοϋ Έθνομάρτυρα Δεσπότη Χρυσόστομου Σμύρνης εισάγει στην τελευταία πράξη τοϋ Δράματος και κορυφώνει αϋτή τήν τραγωδία και τήν ύψώνει σε σφαίρες βαρβαρότητας τουρκικής άπό τίς σπάνιες στην παγκόσμια ιστορία τών λεηλασιῶν, τών άρπαγῶν, τών βιασμών, τών σφαγῶν, τής φρίκης και τοϋ τρόμου, τών δολοφονιῶν και τοϋ έμπρησμοϋ. Στίς **31 Αϋγούστου** (π. ήμ.) τό άπομεσήμερο τής Τετάρτης παραδίδεται στις φλόγες ή Άρμένικη συνοικία· ή πυρκαγιά άπλώνεται και παίρνει τεράστιες διαστάσεις. Η Σμύρνη ή Μάννα καίγεται. Άλλόφρονες οί Έλληνες έγκαταλείπουν τά σπιτία τους καθώς οί πύρινες γλώσσες γίνονται οϋρανομήκεις. Κόλαση Δαντική: «Άπό τή Σμύρνη έφτασε στο Κορδελιό ή άνταϋγεια τής φωτειās πού άντανακλοϋσε τίς προσόψεις τών κτιρίων και κοκκινιζαν σαν τό αίμα πού έχυνητο στη Σμύρνη... ό καιρός ήταν συννεφιά... κοκκινιζε ό οϋρανός, νόμιζες ὅτι έφτασε ή Δευτέρα Παρουσία και ὅτι θά πάρουν φωτιά οί οϋρανοί. Τό θέαμα -γράφει ό αϋτόπτης Κ. Πολίτης- ήταν τρομακτικό, άκούγαμε τό μουγκρητό τής φωτιās, τίς φωνές έκατοντάδων χιλιάδων γυναικοπαίδων πού ζητοϋσαν βοήθεια...». Παιδιά σκούζουν, ζητᾶνε τή μάνα τους. Όρμαει ό κόσμος... οί Τουρκοί πυροβολοϋν... οί άνθρωποι οϋρλιάζουν, τραυματίζονται ή πέφτουν νεκροί...», σημειώνει στα "Τετράδιά" της ή Άντζέλ Κουρπιᾶν, πού επέζησε τοϋ χαλασμοϋ.

Άκοϋστε, τώρα τί λένε οί 'ιδιοι οί σφαγεΐς:

Διαταγή τοϋ Άρχηγοϋ Χωροφυλακής τοϋ Αϊδινίου Μεχμέρ Χρήφ: ...ή πατρις επιβάλλει τήν ύποχρέωσιν ὅπως έκαστος όπλίτης έκπληρώσει άμέσως τό καθήκον τοϋ τής γενικής σφαγής, ὅπερ τοϋ έχει άνατεθῆ. Έκαστος ύποχρεοϋται νά φονεύσει τέσσαρες - πέντε Έλληνες. Έκαστος όπλίτης ύποχρεοϋται νά έκτελέσει τοϋτο. Ό Κεντρικός Σταθμάρχης Χωροφυλακής (ύπογραφή - σφραγίδα).

Άκοϋστε τώρα, και τή φωνή ένός άπό τά σφάγια:

«Όνομάζομαι Σοφία Νικολάου. Εΐμαι άπό τό Ίβρινδι τής Μ. Άσίας. Εΐχαμε καταφύγει μέ τόν άνδρα μου και τό γιοϋ μας Μανωλάκη στο μύλο τοϋ Γκιοϋν Γκιορκές... Οί Τουρκοί ὄρμησαν επάνω μας... Μπροστά στα μάτια τοϋ άνδρα μου και τοϋ παιδιοϋ μου μέ άτίμασαν πολλές φορές. Έστερα έσφαξαν τό παιδί μου και κομματίαςαν τόν άνδρα μου. Τοϋ έβγαλαν τά έντόσθια και μοϋ έδιναν νά φάω τό κρέας του... Άν ὄχι, θά έσφαζαν κι έμένα. Έκείνη τήν ὡρα άκούστηκαν πυροβολισμοί. Ήταν ό έλληνικός στρατός. Έτσι σώθηκα».

Έγκληματική λαγνεία, αιμοσταγής βαρβαρότης, θηριωδία κτηνώδης ανάγκασαν κοπάδια νά φονεύονται μέ τόν ύποκόπανο ή τήν ξιφολόγχη στή μέση του δρόμου, παιδιά νά κλαΐνε και νά σφάζονται ώς έρίφια και γυναΐκες νά άτιμάζονται. Η παραλία τής Σμύρνης, ή θάλασσά της, ή γεμάτη άνθρωπος πού ζητούσαν νά φθάσουν στα πλοΐα τών Εύρωπαίων πού άμέριμνα παρακολουθοΐσαν τή σφαγή έμποδίζοντας τήν έπιβίβαση, άποτελοΐν τό πιό μαΐρο σκηνικό στήν Ίστορία του Άνθρωπισμοΐ και τής Εύρώπης, τής ανάληπτης, τής άδιάφορης και άδάκρυτης μπροστά σέ εκείνο τό χαλασμό, τή γενοκτονία του Έλληνισμοΐ.

Σέ μία σύσκεψη του Reichstag I Hitler άνακοίνωσε τήν «Endelosung» «τελική λύση» τό όλοκαΐτωμα 6.000.000 Έβραίων. Τή μόνη φωνή άντιρρήσεως του Goebels: «Και τί θά πεί ή παγκόσμια κοινή γνώμη;» ό Hitler τήν διέκοψε μέ σαρκαστικό κυνισμό: «Ποιός θυμάται σήμερα τήν γενοκτονία τών Άρμενίων και τών Χριστιανών τής Μικρής Άσίας;». Άλλά έπιτέλους στήν Νυρεμβέργη οί ήθικοί άυτουργοί του όλοκαυτώματος κάθισαν στα είδώλια κι ύστερα στή φυλακή ή ό Βίλλυ Μπράντ γονάτισε εύλαβικά στους τάφους τών Έβραίων σέ μία τραγικά μεγαλειώδη σκηνή για λογαριασμό τών Γερμανών για νά άπαλλάξει άπό τή βαθειά εύθύνη τό γερμανικό έθνος. Έδω, όμως, οί θύτες προσποιοΐνται τά θύματα και οί ήθικοί άυτουργοί μεταβάλλονται σέ κατήγορους: και ή Εύρώπη; Τόν ένίσχυσε τόν Κεμάλ πίσω άπό τήν πλάτη μας! Σήμερα ποιός ένισχύει στήν γειτονία μας! Τί σκληρή πού είναι ή κραυγή τής Σμύρνης! Είναι τουλάχιστον και άφυπνιστική; Άμφιβάλλω!

Άπροσμέτρητη ή συμφορά και άνυπολόγιστη! Ένα μικρό δείγμα σέ έπίπεδο λειτουργών του Ύψιστου: **Άπό τους 450 ιερείς τής έπαρχίας Σμύρνης, οί 347 βρήκαν τόν θάνατο.** Άπό τους Ίεράρχες έκτός άπό τόν **Χρυσόστομο, έμαρτύρησαν ό Μοσχονησιών Άμβρόσιος πού τόν έθαψαν ζωντανό, ό Γρηγόριος Κυδωνιών πού τόν έσφαξαν, ό άρχιερατικός έπίτροπος Αρχιζικάκης πού τόν σούβλισαν, ό διάκονος Γρηγόριος τής Αγίας Άννης στό Κορδελιό πού τόν έκαψαν ζωντανό, ό ιερέας Μελέτιος του ναοΐ τής Εύαγγελιστρίας πού τόν κάρφωσαν σέ πεΐκο:** «Ώ τής ζημίας» θρηνεΐ ό αυτόπτης τής Άλώσεως τής Πόλεως Δούκας, ό ιστορικός, τό 1453! «Έθεντο, Κύριε, τά θνησιμαΐα τών δούλων Σου βρώματα, τάς σάρκας τών όσιών Σου τοΐς θηρίοις τής γής!»! Ό ιερός κληρος, ένθεος μυσταγωγός τής έθνικής ψυχής και ζωής και άκούραστος διάκονος τών μεγάλων ιδεών και παραδόσεων τής φυλής μας, έπί του θουσιαστηρίου!

«Ώ! ψές τών κρίνων έθνικών όλοανθα στεφάνια ξερά σκορποΐνε στό σταυρό μπροστά του μαρτυρίου...», κλαΐει ό Παλαμάς! Ό Έλληνισμός όλος έπί του θουσιαστηρίου! Η όμορφη νύμφη τής Σμύρνης πού, μητέρα του άνθρωπισμοΐ, είχε: «λόγο γλυκό στον άρρωστο, στό δύστυχο συμπόνοια», καταστράφηκε όπως π.χ. ή Καρχηδόνα. Μόνο πού τότε δέν υπήρχαν τά άγκυροβολημένα χριστιανικά καράβια για νά θεΐνται άδιάφορα ώς άλλοι Νέρωνες τό πΐρ και τή γενοκτονία! Η ιστορική μοΐρα, πιό ίσχυρή άπό τήν άνθρώπινη βούληση και τήν όργανωμένη συνωμοσία, ούδέποτε άδρανεΐ. Κάπου άλλοΐ κλώθει τά πεπρωμένα. Τό άπροσδόκητο μέσα στήν πορεία τής ιστορίας πολλές φορές άνέκοψε τή βαρβαρική λαΐλαπα, έσωσε τόν πολιτισμό και πυράκτωσε τήν έλπίδα του γυρισμοΐ. Ό λαϊκός τραγουδιστής τό γνωρίζει: «Ποιός ξέρει τί καιροΐ θά ρθουν, τί χρόνια θά γυρίσουν, νά πΐμε νά τά πάρουμε για νά πολυχαροΐμε!»! Άλλωστε και τό «καράβι τής έλπίδας» του Γεωργίου Άθάνα πού άρμενίζει στα πέλαγα του μέλλοντος, δέν καταποντίστηκε, καθώς είναι φορτωμένο μέ τήν πολύτιμη έλπίδα του ξεναγυρισμοΐ, μόλις τό έθνος τό καλέσει:

«Έλα χρυσό καράβι, έλα ξεφόρτωσε!

Δως μας τό θησαυρό σου κι άνοιξε τά πανιά όλοΐσα για Σμύρνη και για τά Μουντανιά!»!

Στήν έλπίδα ή τέφρα, στήν τέφρα τό πΐρ πού καταλάμπει τήν έθνική μνήμη και διατηρεΐ χλωρή τή ρίζα τής φυλής. Όπου υπάρχουν σταυροΐ και τάφοι, εκεί και Άνάσταση. «Οΐκ έάλω ή ρίζα. Οΐκ έάλω τό Φως! Οΐκ έάλω ή βασιλεύουσα ψυχή τών Έλλήνων!»!

(Άπό τό βιβλιον «ΔΡΟΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ»)